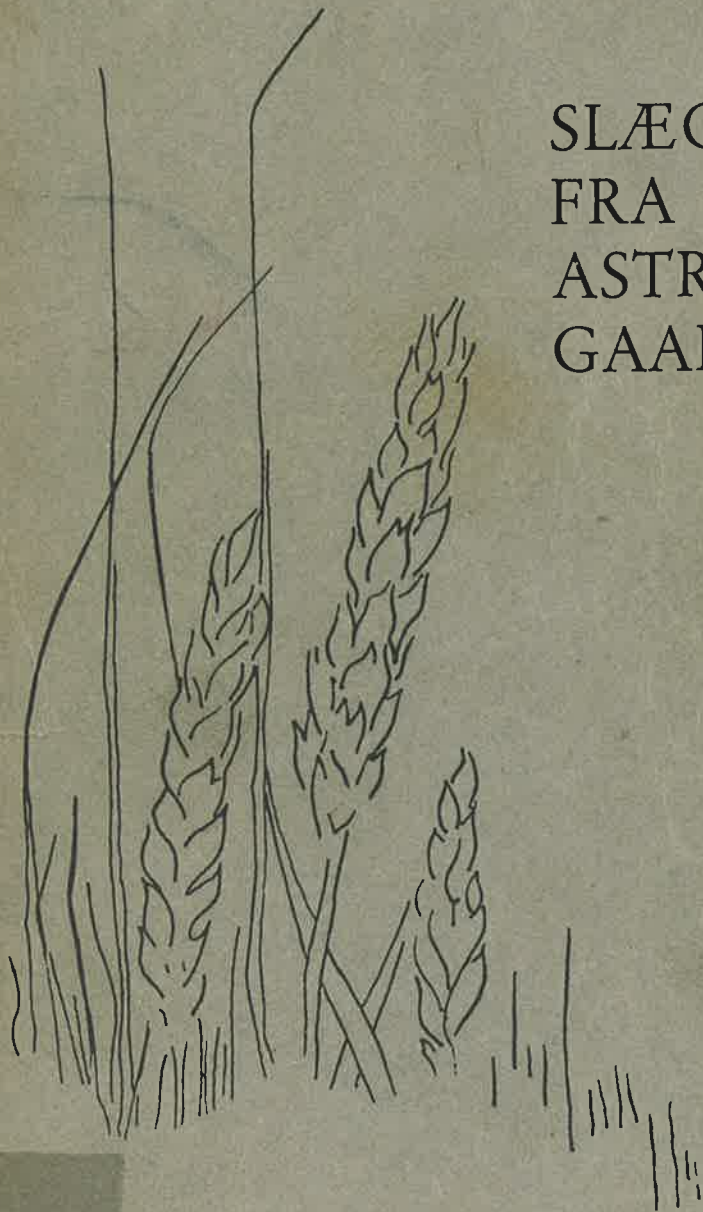

SLÆGTEN
FRA
ASTRUP-
GAARD

SLÆGTEN
fra
ASTRUPGAARD

SLÆGTEN
fra
ASTRUPGAARD

AF

Morten Astrupgaard

ODENSE
ODENSE AMTS BOGTRYKKERI
1956

FORORD

Da førstelærer Jens Abildtrup, Nørre Nisum, i 1952 udgav bogen om Søren Kierkegaards tipoldefader, handelsmand Jens Andersen på Astrupgaard, Fæstet Sogn, efterlyste han en, som ville fortsætte, hvor han slap, nemlig ved Mette Jacobsdatters børn, og skrive deres slægtsregistre, da hans helbred forbød ham at gøre det. (Se slutningen af Jens Abildtrups bog.)

Min interesse for slægten var for alvor blevet vakt ved læsning af denne bog, så jeg besluttede i mit stille sind at påtage mig dette arbejde, men tilbød det ikke, før jeg fik vogn og således havde gode muligheder for at gøre arbejdet, der så småt blev begyndt i sommeren 1954.

I løbet af et år var det meste af stoffet samlet, men så kom jeg heldigvis gennem en god ven og kollega i forbindelse med en af hans seminariekammerater, førstelærer S. K. Risbjerg Thomsen, Roskilde, efterkommer af Mette Jacobsdatters søster Else, der blev gift ind på Drongstrupgaard i Sdr. Felding.

Inden længe havde jeg bundet mig til at registrere også Else Jacobsdatters slægt, men det har jeg heller ikke fortrudt, bl. a. fordi bogen med både Mettes og Elses slægter blev rigere og mere levende, end jeg havde troet, og — mere prosaisk — fordi der nu blev så mange flere familier som købere af bogen, at den blev økonomisk sikret.

Jeg betragter det derfor som et dobbelt held, at jeg fik kontakt med Drongstrupslægten, som jeg kun kendte lidt til fra seminariet, hvor en søster af mig var klassekammerat med den senere sognepræst i Slagelse, Andreas Jørgensen, stammende fra Drongstrupgaard.

Jeg beklager meget, at jeg ikke fra ungdommen af var slægtsinteresseret, for så havde jeg fået helt anderledes grundige oplys-

ninger om de første generationer gennem min far og farfar, der var slægtsinteresserede, og særlig gennem min gamle dygtige lærer Mikael Kirkegaard Pedersen, som i sin uddannelsestid nød godt af Søren Kierkegaards farbrors rigdom. Han var husekræmmer ligesom Søren Kierkegaards far og skal virkelig — som i eventyret — have ejet en tønde guld.

Min lærer var nemlig enestående inde i slægtshistorie og vidste også besked om vort fjerne slægtskab med den store tænker og filosof.

Når bogen nu alligevel foreligger, skal Jens Abildtrup først og fremmest have tak.

Hvis han, der var en dygtig og »en dreven arkivforsker«, ikke havde skrevet den første del af bogen og dermed udført det store arbejde med at finde ud af vor slægt helt tilbage fra 1570 og op til ca. 1825, så der fra den tid kun behøvedes oplysninger fra kirkebøger og nulevende mennesker, ville arbejdet have forekommet mig uoverkommeligt.

Og havde jeg vidst, at Jens Abildtrup skulle gå bort, før jeg fik talt med ham og havde fået hans tilsagte råd og dåd, var jeg endnu mindre gået i gang med arbejdet. Men et løfte er et løfte og skal holdes, og så får jeg da håbe, at denne bog alligevel skal blive til glæde og gavn for de mange nulevende efterkommere af Karen Pedersdatter og Jacob Pedersens (d. 1830) 2 døtre, Mette og Else, der blev vore stammødre.

Første del af bogen er altså skrevet af Jens Abildtrup og er den værdifuldeste; thi uden den ville resten af bogen, der væsentligst består af slægtsregistre med kommentarer, svæve underlig hovedløst i luften.

Og denne anden del er så samlet og skrevet af undertegnede:

Morten Astrupgaard
Bülowsvej, Odense

Jens Abildtrup

FORORD

Om Søren Kierkegaard og hans slægt foreligger der to trykte bøger. Den ene er udgivet af O. Kierkegaard og Parup, den anden af J. E. Nørgaard og kaldes Stengaards-slægten. Desuden findes der enkelte brudstykker af stamtavler over dele af hans slægt.

Derimod har man ikke haft noget kendskab til den del af Søren Kierkegaards forslægt, der er fortalt om i nærværende bog, og da slet intet til hans tipoldefader på Astrupgaard i FASTER Sogn, som også må have interesse for de mange her i landet, som står i taknemligheds-gæld til den verdensberømte filosof.

Rigsarkivet, København, Landsarkivet, Viborg, og Centralbiblioteket, Lemvig, takkes for den gode hjælp, som jeg under mit arbejde har modtaget.

Solbakken, Nørre Nisum, Oktober 1952.

Jens Abildtrup.

Desværre har det været mig umuligt at få bogen færdig til den nævnte tid. Arbejdet har været meget større, end jeg havde tænkt, og skønt jeg har anvendt flere hundrede nattetimer i de forløbne 2 år, er den først færdig i dag.

Jeg beklager endvidere, at gdr. Rikard Videbæk, Spandbjerg, pr. Snejbjerg ikke kom med på listen over anbefalere af bogen, og at jeg har misforstået fhv. statsminister Knud Kristensen m. h. t. at skrive et forord i bogen.

Bogen kan størrelsesmæssigt ikke fortsætte om 25 år, hver slægtsgren må da fortsætte med sin egen bog.

Indholdet af bogen er blevet til 365 trykte sider, altså 65 sider mere end beregnet + kort og slægtstavle, og dermed meget dyrere, så den burde have kostet 30 kr., men jeg håber, at man vil anbefale den til køb, så jeg gennem de 250 ekstra bøger, der er trykt, kan få dækning for mine udgifter ved forarbejdet med bogen + sætning og trykning af den.

De mange fotografier, der er fremstillet til clichéerne, kan fås for 6 kr. pr. stk., fremstillingsprisen har været 6,50—8,50 kr. Hvis flere ønsker, kan de bestille billeder til sidstnævnte priser, der dog er afhængig af hvor megen retouchering, der bliver. Størrelsen er 9×12, for enkelte dog noget større.

Bogen bliver i de nærmeste dage anmeldt i de vestjyske blade, og det er anmelderens mening at skrive en kronik om den i Kristeligt Dagblad.

Nogle har udtalt ønske om slægtsstævne engang i fremtiden.

M. Astrupgaard.

Bülowsvej 17, Odense, Telf. 9071

CHRISTEN ANDERSEN I VIDEBÆK

født ca. 1570

CHRISTEN ANDERSEN I VIDEBÆK							
født ca. 1570							
1) Lavrids Christensen 1634 i Neder Kirkegaard i Assing		2) Peder Christensen 1634 i Paarup, Assing		3) N. N. g. m. Jens Mogensen i Arnborg Kirkegaard		4) Anders Christensen i Videbæk 1634 (1600-1670)	
1) Christen Andersen af 1. ægteskab		2) Christen Andersen af 2. ægteskab boede hos P. Chr. i Paarup i Assing Anders Christensen Astrup med gårdspar i Astrupgaard 4 børn født på Astrupgaard, en af dem, Chr. Andersen Astrup, rig husekræmmer i Kbh.		3) Søren Andersen i Videbæk		4) Mads Andersen i Videbæk	
5) Jens Andersen (1646-1723) på Astrupgaard, g. m. Karen Christensdatter fra Søndergaard i Sædding							
1) Anders Jensen A. g. m. Maren Lauridsdatter, Stenggaard, Sædding		2) Christen Jensen A. Klokmose, Faster		3) Morten Jensen A. (1690-1746) på Astrupgaard, g. m. Kirsten Pedersdatter (Skønning)		4) Poul Jensen A. Skærbæk, Vium	
5) Niels Jensen A. g. m. Anders Christen- sen A.s enke		6) Mette Jensdatter A. i Vildbjerg		7) Inger Jensdatter A.		8) Mette Jensdatter A. Sæddingby, Sædding	
Maren Andersdatter (1726-1813) g. m. Peder Christensen, Kierkegaard, Sædding (1712-1799)		1) Peder Mortensen A. (1726-1795) g. m. Mette Jensdatter St. Skindbjerg i Dejbjerg		2) Karen Mortensdatter gift i Barde		3) Ane Mortensdatter g. m. Søren Albæk	
4) Ane Marie Mortensdatter g. m. Marcus Krogh		5) Kirsten Mortensdatter trolovet m. Anders Christensen		6) Maren Mortensdatter		7) Niels Mortensen	
8) Jens Astrup copuleret til Ane Lund i Fasterlund							
Michael Pedersen Kierkegaard (1756-1838)		1) Kirsten Pedersdatter døbt 1757 d. 1758		2) Kirsten Pedersdatter døbt 1758 g. i Ø. Herborg		3) Karen Pedersdatter døbt 1762	
4) Morten Pedersen død 1790		5) Karen Pedersdatter døbt 1768 g. m. Jacob Pedersen, Høghøj, Haussing					
Søren Aabye Kierkegaard (1813-1855)		1) Mette Jacobsdatter f. 1783 g. m. Chr. Sørensen, Bukkjær, Assing		2) Else Jacobsdatter død 1790		3) Else Jacobsdatter f. 1796 g. m. Niels Knudsen i Drongstrup	
A. = Astrup		1) Peder Christensen, død ung. 2) Maren Christensen (Hoversigslægten) 3) Jacob Christensen (Søndergaardslægten) 4) Søren Christensen (Astrupgaardslægten) 5) Karen Christensen (Abildtrupslægten) 6) Morten Christensen (Fyrstenborgslægten)		1) Johanne Kathrine Nielsdatter (Drongstrupgaardslægten) 2) Knud Nielsen 3) Jacob Nielsen (Gaardsviggaardslægten) 4) faldt i krigen 1864.			

A.

Slægtens oprindelse

CHRISTEN ANDERSEN

Født omkring 1570.

Søren Kierkegaards slægt på mødrene side kan sandsynligvis spores tilbage til en gård i landsbyen Videbæk, der før hørte til Vorgod sogn, indtil den ved resolution af 23. marts 1916 sammen med dele af Herborg og Vorgod sogne blev oprettet til et selvstændigt sogn.

Landsbyen Videbæk, der nu er en ret stor stationsby, ligger midt imellem Ringkøbing og Herning ved hovedvej 15, der går fra Ringkøbing til Aarhus, og forhen gik »den store Adelvej« fra Holstebro til Skjernbro, Varde og Ribe ret nær forbi.

1638 og vel også 1611 bestod landsbyen kun af 2 gårde, som da til gengæld var ret betydelige og beboedes samtidig af flere familier.¹

Her i den ene af disse gårde boede i slutningen af 1500erne og i begyndelsen af 1600erne den mand, som vi formoder er vor og Søren Kierkegaards stamfader. Han hed Christen Andersen. Vi finder ham første gang nævnt i et meget gammelt dokument fra 1611.² Han er sandsynligvis født omkring 1570, dog snarest før.

Måske har slægten allerede da boet her i lang tid, men vi ved intet derom.

Da der på denne egn kun er bevaret forholdsvis få gamle dokumenter, og dette er vort ældste slægtsdokument, medtager vi det her i sin helhed, og det lyder således:

»Christen Erichsen i Klokmose, Foged og Tingholder paa Bølling Herredsting, Peder Lavridsen i Hindhede og Erich Pedersen i Ganner gjør alle vitteligt, at efter Aar 1611, Mandag den 5. August, paa foreskrevne Ting var skikket Jens Jørgensen i Herborg, hvilken der lovlig æsket, bedes og fik et fuldt Tingsvidne af otte Dannemænd, som var Peder Lavridsen, Knud Munch i Hammelsvang, Jens Nielsen i Gammel Dejbjerg og Niels Madsen i Hanning Præstegaard, Niels Thomsen i Felsing, Olluf Pedersen i Kousgaard, Jens Pedersen i Aagaard og Christen Christensen paa Lembjerg, disse forskrevne otte Dannemænd alle vidnede paa deres gode Tro og rette Sanding, at de saa og hørte samme Dag paa forskrevne Ting, at Christen Andersen i Videbæk, Hans Gregersen i Nørgaard, Søren Andersen i Herborg og Jens Trogelsen i Vorgodby, de stod den Dag inden Tinge for Tingsdom og vidnede hver med oprakte Fingre og Ed, at det er dem fuldt vitteligt, at de tre »Versteder« udi Herborg, som Christen Nielsen, Jens Pedersen og Jens Povlsen nu ibor, er ikke uden tre halve Boel.«

Dokumentet angår en skattesag. Det må vel forholde sig således, at de tre sidstnævnte mænd har i forhold til deres ejendommens størrelse svaret alt for store afgifter og har derfor besluttet at klage til deres herskab derover, men da de naturligvis skulle kunne bevise deres klagemåls berettigelse, har de nu på herredstinget fået udstedt et tingsvidne, som netop beviser, at deres afgifter er urimelig store, og ved hjælp af det udstedte dokument er det sikkert lykkedes dem at få disse nedsat til en mere passende størrelse.

Christen Andersen havde med sin hustru, som vi intet ved om, sandsynligvis tre sønner og en datter,³ nemlig:

1. Lavrids Christensen, som 1634 boede i Neder Kirkegaard i Assing sogn.
2. Peder Christensen, der 1634 boede i Paarup i Assing sogn.
3. N. N., gift med Jens Mogensen, som i 1634 bor i Arnborg Kirkegaard.
4. Anders Christensen, som boede i Videbæk 1634.

ANDERS CHRISTENSEN

Født ca. 1600, død ca. 1670.

Af en skiftesag⁴ efter ovennævnte Anders Christensens hustru i Videbæk fra 1637 fremgår det tydeligt nok, at han er broder til

de børn, som i forrige afsnit nævnes som Christen Andersens, og der kan da heller ikke findes noget, som modbeviser dette.

Der nævnes ganske vist på samme tid en Christen Thomsen i Videbæk, men ifølge nævnte skiftesag kan han ikke være fader til Anders Christensen og hans tre søskende; han kan muligvis være en slægtning af Anders Christensens hustru, der hed Margrethe Madsdatter, thi blandt formynderne for hendes børn nævnes en Thomas Christensen, vist i Videbæk, og Trogels Thomsen i Øster Herborg, der vel henholdsvis kunde være fornævnte Christen Thomsens søn og broder, men det er kun gætteværk.

Men inden vi hører lidt nærmere om denne skiftesag, der tog sin begyndelse 1634 og først afsluttedes 1637, vil vi give en kort omtale af Anders Christensens to brødre i Assing sogn og af hans svoger, Jens Mogensen, i Arnborg Kirkegaard. 1634 boede Anders Christensens broder, Lavrids Christensen, i Neder Kirkegaard i Assing. Han havde boet her i en meget lang årrække, thi den 26. juni 1672 ses han boende her endnu, og det får vi at vide i anledning af, at mølleren Hans Nielsen i Kibæk Mølle i Assing blev henrettet. Han må have gjort sig skyldig i en eller anden grov forbrydelse, da han blev dømt til at miste livet ved hals-hugning.⁵

Af skiftet fremgår det, at mølleren har haft et pengebeløb til gode på 7 sletdaler hos Jens Rasmussen, som kaldtes fribytter, og at denne sidst havde haft sit ophold hos Lavrids Christensen ved Assing kirke (»Assing Neder Kirkegaard«). Det ser lidt besynderligt ud med en fribytter inde midt på den jyske hede. Måske drejer det sig om en flygtning, der har søgt et tilflugtssted hos bonden.

Hagerups Leksikon siger, at en fribytter kaldes den, der i krigstid med eller uden regeringens tilladelse holder krigsudrustede skibe for at bemægtige sig fjendtlige, som han plyndrer til sin egen fordel. Gyldendals Leksikon kalder en fribytter for en sørøver.

Den gode bonde har vel næppe anet, at han har huset en storforbryder på sin gård. Mon der har været nogen forbryderisk forbindelse mellem mølleren og fribytteren? Det kunde næsten se sådan ud. Afvise tanken kan vi ikke.

Den anden broder, Peder Christensen, kom, som vi har hørt, til

at bo på en gård i Paarup, hvor vi træffer ham 1634. Han omtales senere under skiftesagen i Videbæk.

Svogeren, Jens Mogensen, overtog Arnborg Kirkegaard efter sin fader, Mogens Clemmensen. Det var præstens anneksgård. Præsten hr. Lavst boede selv i hovedsognet Skarrild.

Lidt syd for Arnborg Kirke lå to gårde kaldet Gammel Arnborg. Niels Nielsen boede i den ene og Las Pedersen i den anden. Disse to nære naboer var bleven bitre fjender på grund af en gammel engstrid, og den førstnævnte mand bar desuden et alvorligt nag til præsten, da han forment, at denne forlangte mere af ham i korntiende, end han havde ret til. En dag slog naget ud i lys lue, og ovennævnte Jens Mogensen blev vidne dertil. Han fortæller selv derom på herredstinget den 23. august 1634 således: »Forrige Onsdag sidst forleden var han med Las Pedersen i Gammel Arnborg paa Hr. Lavst Nielsen i Skarrild hans Vegne hos Niels Nielsen samme Sted og tilspurgte ham, om han vilde gaa til Hr. Lavst og tælle hans Korn med ham, hvis han vilde havde det talt.

Saa gik han straks med til Hr. Lavst paa Las Pedersens Toft; men saa kom de straks i Skænderi. Saa bad Hr. Lavst Peder Thomsen i Gren, som ogsaa var til Stede paa Toften, om at hjælpe ham af sin Kjortel (Præstekjole), og saa drog han den af ham. Jens Mogensen der nu forstod, hvad der vilde ske, advarede dem alvorligt imod at komme i Slagsmaal og formanede dem til at komme til Forligelse. Dette beroligede dem, og saa drog Hr. Lavst i sin Kjortel igen og satte sig op paa sin Hest. Han var kommen ridende til Gammel Arnborg fra sin Præstegaard i Skarrild Sogn, og Niels Nielsen gik hen ad sit Skjeldige for at vende hjem. Da fortrød Præsten imidlertid, at han havde fulgt Jens Mogensens Raad. Han stod af sin Hest og gav Tømmen til Peder Thomsen og gik hen efter Niels Nielsen. Saa kom de i Favnen sammen, og de faldt begge omkuld, og Hr. Lavst kom under, saa greb Las Pedersen Niels Nielsen, der nu var helt fra Sans og Samling af Had, og kun med megen Besvær fik ham rykket bort fra Hr. Lavst. Derefter tog Jens Mogensen Præsten til Side, og saa kom Niels Nielsen op og løb bort.«

Under slagsmålet havde kvinderne i Gammel Arnborg stået omme på Las Pedersens toft og været vidner til det voldsomme

og blodige sammenstød mellem præsten og bonden, de havde begge givet hinanden nogle slemme slag og stød, så blodet flød. Dette uhyggelige optrin gjorde naturligvis et pinligt indtryk på alle de tilstedeværende og vakte anstød og forargelse hos egnens befolkning, og rygtet derom nåede også snart til Jens Mogensens svogre i Assing og Videbæk. Der blev naturligvis en retssag ud af det. Sagen gik først til herredstinget og derefter til landstinget, hvor den blev forligt.⁶

Efter at vi flere gange har nævnt arvesagen fra Videbæk, skal vi nu nærmere omtale den. Den begyndte altså 1634 og endte først 1637. Sagen kom for retten, men retsdokumenterne er ret uklare og ikke så lette at hitte rede i.

Vi skal her gennemgå dem således, som vi har forstået dem.

Torsdagen efter påske 1634 var Anders Christensens svoger og søskende indkaldt til at overvære skifte og deling efter hans hustru Margrethe Madsdatters død i Videbæk, og for hendes slægt var til stede som formyndere Trogels Thomsen fra Herborg samt Mads Sørensen og Thomas Christensen, begge fra Videbæk. Det har vist været et meget vanskeligt skifte, og man er snarest ikke nået til ende med det, da det nok har knebet med at blive enig om delingen.

Forøvrigt ser det ud til, at Anders Christensen helst har villet undgå at skifte, og at det har været hans ønske at forblive i uskiftet bo. Dog giver han og hans brødre og svoger det udseende af, at skiftet har fundet sted, og at alt var i den bedste orden, samt at formynderne Trogels Thomsen, Mads Sørensen og Thomas Christensen havde lovet senere at give Anders Christensen rigtigt afkald på, at hans afdøde hustrus børn havde fået tildelt, hvad der kunne tilkomme dem.

Herimod protesterede formynderne og erklærede, at de aldrig havde lovet at give noget afkald vedrørende skiftet, som de meget beklagede ikke at kunne komme til ende med. Da formynderne for de stakkels moderløse børn stadig krævede at få arvesagen gjort færdig, lod Anders Christensen i forening med sine brødre og sin svoger udstede et tingsvidne på, at omtalte skifte havde fundet sted den nævnte dag i enkemandens hus i Videbæk med formyndernes billigelse og samtykke, og med dette tingsvidne som grundlag indstævnedes han dem for herredstinget, hvor dom-

meren frikendte ham og hans brødre og svoger for de andres anklage.

Nu havde formynderne tabt tålmodigheden, og de henvendte sig derfor til deres husbonde, fru Anne Gyldenstjerne, salig hr. Ulrichs til Qvelstrup, om hjælp. Hun tog sig da også af sagen, idet hun lod herredsfogeden i Hammerum herred, Jacob Mortensen Barfod, på hendes vegne indstævne enkemanden og hans medhjælpere for landstinget, »fordi de ved Hjælp af et ulovligt Tingsvidne (Bænkebrev) havde paaført de fattige Børn og deres Laugværger stor Besværing og Trætte og deres mødrene Arv dermed fravendt dem.«

Dommen kom til at lyde således: »Saa er forskrevne indstævnet ikke mødt til Gensvar eller nogen paa deres Vegne at gange udi Rette, saa efterdi Sagen findes udi seks Uger at være optagen, hvilken Opsættelse til Hjemting findes læst og paaskrevet efter kgl. Maysts. Forordning, og dog ingen er mødt nogen Modstand herimod at gøre:

»Saa finder vi efter saadan Lejlighed samme Bænkebrev og Domme magtesløs at være.«⁷

Desværre får vi intet at vide om, hvorledes det videre gik med den pinlige slægtsfejde, men næppe længe efter, at Anders Christensens første hustru var død, giftede han sig igen, men vi ved ikke med hvem. Med sin første hustru, Margrethe Madsdatter, havde han bl. a. sønnen:

1. Christen Andersen, som senere bosatte sig i den sydligste gård i Videbæk, hvor han nævnes 1664.⁸ Han var handelsmand, svarede fortifikations- og krigsstyrskat m. m. Med sin anden hustru har Anders Christensen følgende sønner:
2. Christen Andersen, som bosatte sig hos sin farbroder, Peder Christensen, i Paarup i Assing sogn. Var stor handelsmand. Svarer samme skatter som nummer 1. Han blev stamfader til en meget udbredt slægt, hvor iblandt der nævnes betydelige handelsmænd. Der blev udarbejdet en slægtstavle på Bølling herredsting under retslig medvirking den 18. maj 1756 i anledning af, at nævnte Christen Andersen havde en sønnesøn ved navn Christen Ander-

sen Astrup, der var født på Astrupgaard, men nu var død i København som en rig mand. Han var hosekræmmer, og da han var ugift, skulle den store arv deles mellem alle hans mange slægtninge. Disse arvinger blev indkaldt for retten for at godtgøre deres slægtskab med den afdøde. Derved fik man kendskab til hele den store slægt, og alle slægtens navne blev indført i retsprotokollen. Det var let at komme til en stamtavle. Nu er der naturligvis taget en afskrift af den.

3. Søren Andersen, boede i Videbæk. Handelsmand. Svarede stor krigsstyrskat m. m. 1676 var han til huse hos broderen Christen Andersen i Videbæk. Boede vist senere i Barde i Vorgod sogn.
4. Mads Andersen, boede i Videbæk, handelsmand. Svarede de samme skatter som foran er nævnt.
5. Jens Andersen, nævnes 1671 og 1672 i Videbæk,⁹ handelsmand. Det må være ham, som i 1682 eller 1683 overtager Astrupgaard i FASTER sogn.